

Kadın Dostu Kentler Avrupa'dan Örnekler

Bu El Kitabı

Nevin Şenol tarafından BM Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı için hazırlanmıştır.

Bu El Kitabının Amacı Nedir?

Avrupa ülkelerinde “kadın dostu kent” oluşturma çabalarından örnekler* sunmak, böylece BM Ortak Program kapsamındaki illerde (İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van) hazırlanması öngörülen toplumsal cinsiyet duyarlı 5 yıllık yerel eylem plan çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

*Örnekler için Avrupa Komisyonu İstihdam ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlatılan “Eşitlikçi Kentler” “The Town for Equality” başlıklı belgeden yararlanılmıştır. Belgeye erişim adresi www.ccre.org

Kadın dostu kentler: Avrupa'dan örnekler

Altyapıları ve organizasyonları ile kentler, tarihi, gelenekleri ve cinsler arasında görev bölüşümünü yansıtır. Kadın erkek eşitliğine ilişkin tartışmaların uzun bir geçmişi olmasına rağmen 'kadınların kentteki yeri'ne ilişkin tartışmalar ancak 1980'li yılların sonunda başlamıştır. "Kentlerde kadınların yeri nedir?" sorusu ile ilintili ilk soru "kentlin karar alma organlarında ne kadar kadın var?" sorusudur. Bu sorunun yanıtı genellikle olumsuzdur. Kaldı ki kadınların belediye meclislerinde ve il genel meclislerinde eşit temsili de sorunu çözmekte yetersiz kalabilmektedir. Çözüm, tüm yerel plan ve program ve politikalara eşitlik perspektifinin yerleştirilebilmesine ve kadınların özel ihtiyaçlarına yanıt verecek yerel hizmetlerin sağlanmasına bağlıdır.

Kadın dostu olmak isteyen kentler; ***kadınların karar alma süreçlerine ve mekanizmalarına katılımını artırmalı***; kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik ***stratejiler geliştirmeli*** ve uygun araçlarla bu ***stratejileri yaşama geçirmeli***; kadınların gündelik hayatlarını iyileştirmeye yönelik ***özel politikalar*** geliştirmelidir.

***Avrupa'da kadın dostu kentlerin oluşumu
için neler yapılıyor?***

- Karar organlarında kadın sayısını artırmaya yönelik çalışmalar yapılıyor,
- Yerel yönetimlerde eşitlik birimleri oluşturuluyor,
- Eşitlik planları hazırlanıyor,
- Sivil toplumla kesintisiz diyalog geliştiriliyor,
- Cinsiyet eşitliğinin tüm plan ve programlara yerleştirilmesi için bilgi sistemi oluşturuluyor,
- Toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme yapılıyor,
- Yerel yöneticilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığı artırılıyor,
- Kent planlaması ve organizasyonu, kentiçi ulaşım ve konut politikaları belirlenirken kadınların ihtiyaçları gözönüne alınıyor,
- Kadınların yerel hizmetlere erişim kolaylaştırılıyor,
- Yerel hizmet sağlayıcılara toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitimi veriliyor,
- Güvenliğin sağlanması ve şiddete karşı mücadelede, kadınlara yönelik şiddeti önleyecek ışıklandırma, acil yardım hattı, vb. altyapı sistemleri oluşturuluyor,
- Gençlerin kadın erkek eşitliği konusunda bilinci yükseltiliyor,
- Kadınların spesifik ihtiyaçlarını karşılayacak erişilebilir, kaliteli ve ucuz sağlık hizmetleri veriliyor,
- Spor olanaklarından ve tesislerinden kadınların eşit bir biçimde yararlanmasına yönelik önlemler alınıyor.

Ulusal ve Yerel Düzeyde Karar Organlarında Kadın Sayısını Artırmak

- ***Belçika'da*** 1994 yılında kabul edilen ve 2002 yılında yeniden düzenlenen yasa uyarınca ulusal ve yerel düzeyde seçimle gelinen görevler için gösterilen adayların yüzde 50'sinin kadın olması zorunluluğu vardır.
- ***Fransa'da*** ulusal ve yerel düzeyde seçimle gelinen görevler için gösterilen adayların yüzde 50'sinin kadın olması zorunluluğu vardır.
- ***Yunanistan'da*** Anayasal hüküm uyarınca, seçimle gelinen tüm pozisyonlar için hazırlanan aday listelerinin en az üçte biri kadın adaylardan oluşmak zorundadır.
- ***Finlandiya'da*** 1987 yılında kabul edilen yasa uyarınca ulusal ve yerel düzeyde kadın ve erkeklerin eşit temsili öngörülmektedir. 1995 yılında yapılan yeni düzenlemeye göre kadınlar veya erkekler karar organlarında en az yüzde 40 oranında temsil edilmek zorundadırlar.
- ***Finlandiya'nın*** Espoo kentinde belediye meclisinin yüzde 55'ini kadınlar oluşturmaktadır.
- ***İsveç'te*** 1987 yılında kabul edilen programa göre, kadınların tüm kamusal karar organlarında 1992 yılından itibaren kademeli olarak yüzde 30, yüzde 40 ve 1998 yılından itibaren de yüzde 50 temsili öngörülmektedir. İsveç'te hemen hemen tüm siyasi partiler tarafından gönüllü kota uygulaması yapılmaktadır.
- ***İsveç'in*** Stokholm kentinde belediye idari birimlerinde ve belediye meclisinde kadınlar ve erkekler eşit oranda

(çoğu zaman daha yüksek oranda kadın temsili) temsil edilmektedirler.

- **İtalya'nın** Modena kentinde kamu konut komisyonunun üyelerinin en az yüzde 50'nin kadın veya erkek olması gerekmektedir.

Yerel Yönetimlerde Eşitlik Birimleri

- **Almanya, Frankfurt'da** 2002 yılında belediyede bir "Eşitlik Çalışma Grubu" oluşturulmuştur. Grubun çalışmaları, Frankfurt belediyesinin tüm faaliyetlerine toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yerleştirmeyi amaçlanmaktadır.

- **Fransa, Paris'te** eşitlik konusunda yerel yönetimlerin yaptığı çalışmalarını izleme ve değerlendirme amacıyla bir 'İzleme Merkezi' oluşturulmuştur. İzleme Merkezinin oluşturulma amacı kentteki kadın ve erkeklerinin kentin olanaklarında eşit bir biçimde yararlanmasını sağlamaktır.

- **Avusturya, Viyana'da** uzun yıllardır Viyana Kenti Kadın Birimi (Departmanı) faaliyet göstermektedir. Kent idaresinde, görevi sadece eşit fırsatlar konusunda danışmanlık yapmak olan 5 danışman görev yapmaktadır. Viyana'da ayrıca tam 145 görevli, eşitlik bağlantı noktası olarak görev yapmakta ve eşit fırsatlar konusunda ilk başvurular bu görevlilere yapılmaktadır.

- **Almanya, Essen'de** kent idari yapılanmasında 'Eşit Fırsatlar Birimi (Departmanı)' bulunmaktadır. Kentsel hizmet sağlayan 33 sektörde en az bir personel eşit fırsatlar birimi ile eşgüdüm içinde eşitlik konularında görev yapmaktadır.

- **İsveç, Stokholm** kentinde her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin çalışmaları yapmakla görevlendirilmiş olan bir Sekretarya bulunmaktadır. Dört kamu denetçisi (ombudsperson) cinsiyet, engellilik, cinsel taciz gibi politika alanlarını takip etmektedirler.

- **Lüksemburg, Dudelange'de** 1995 yılında sadece eşitlik meselesi ile ilgilenmek üzere bir belediye başkan yardımcısı görevlendirilmiştir. 1997 yılında belediye bünyesinde bir Eşitlik Komitesi oluşturulmuştur. Yerel yönetim yetkililerinden oluşan Komitenin görevleri:

- i) yerel yönetimlere eşitlik konularında tavsiyelerde bulunmak,
- ii) eğitimler düzenlemek,
- iii) eşitlik konusunda farkındalığı artırmak,
- iv) kadın kuruluşları ile işbirliği yapmaktır.

Cinsiyet Bazında İstatistik Oluşturma ve Derleme

- **Norveç'te** 1999 yılından itibaren İstatistik Kurumu, toplumsal cinsiyet eşitliği endeksi yayınlamaktadır. Endeks 6 gösteregeye dayalıdır; i) çocuk yuvasına giden çocuk oranı, ii) belediye meclisinde kadın üye oranı, iii) kadın ve erkeklerin eğitim düzeyi, iv) kadın ve erkeklerin işgücüne katılım oranları ve v) kadın ve erkeklerin gelirleri.

- **Finlandiya'da** Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yönetimler Birliği belediye meclisleri ve belediye kurullarının cinsiyet temelli istatistiklerini hazırlamaktadır. Yerel Yönetimler İşveren Komisyonları da belediye çalışanlarının cinsiyet ayrımlı istatistiklerini tutmaktadır. Finlandiya Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı da ulusal ve yerel düzeyde, nüfus, aile, eğitim, çalışma, belediye personeli, gelir, yerel karar alma, çocuk bakımı, sağlık ve yaşlılara ilişkin istatistik üretmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Duyarlı Bütçeleme

- **İsveç, Gothenburg'da** bir bölgede kadın sivil toplum kuruluşlarına verilen belediye desteğinin analizi yapılmıştır. Kadın konusunda faaliyet gösteren derneklere, belediye bütçesinin destekleme kaleminde yer alan kaynakların sadece 1/5'nin ayrıldığı ve bu oranın düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan analiz çalışmasına göre Gothenburg'da kadın sığınma evlerine ayrılan kay-

nak, erkekleri alkolizmden kurtarmaya ayrılan kaynaktan daha düşüktür.

- **Hollanda, Rotterdam'da** özellikle gençlere yönelik yerel politikalar toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme tekniği ile gözden geçirilmiştir

- **İtalya, Roma'da** bir bölgede katılımcı bütçe pilot uygulaması yapılmıştır.

Sivil Toplumla Kesintisiz Diyalog

- **İngiltere, Bristol'de** Kent Eşitlik Birimi ile birlikte çalışan Bristol Kadın Forumu vardır. Forum karar alıcılar ve belediye çalışanları ile düzenli aralıklarla biraraya gelerek alınacak kararlara toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin yerleştirilmesini sağlamaktadır.

- **İspanya, Barselona'da** kent için ve her bir bölge için ayrı Kadın Konseyleri bulunmaktadır. Konseyler danışmanlık işlevi görmektedir kente ve buldukları bölgelere ilişkin kararlara katılımı bu yolla sağlamaktadırlar.

- **Belçika, Vervier'de** 2000 yılından bu yana Belediye Kadın Danışma Komitesi faaliyet göstermektedir. Komite toplumsal cinsiyet eşitliği ve kent konusunda projeler hazırlamaktadır.

- **İngiltere, Londra** Büyükşehir belediyesi, her yıl bir kadın konferansı düzenlemektedir. Belediye başkanının bizzat katıldığı toplantıda kadınlar kent ve katılım konuları tartışılmakta dahası belediye tarafında hazırlanan Londra Kadınlarının Durumu başlıklı yıllık raporlar da bu toplantıda kamuoyuna duyurulmaktadır.

Eşitlik Planları

Finlandiya, Helsinki, Birinci Helsinki Eşitlik Planı 1996 yılında ikinci eşitlik planı ise 1999 yılında, hazırlanmıştır. Planın hazırlıkları Kent Konseyinin Eşitlik Komitesi'nden temsilcilerin de bulunduğu bir çalışma grubu tarafından yapılmıştır.

Eşitlik Planı iki temel alana (operasyonel, personel) odaklanmıştır

Operasyonel Eşitlik Planı, yerel nüfusun yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla Kent Konseyi tarafından sunulan hizmetlere yönelik hedefler koymaktadır. Operasyonel eşitlik planı; yaşam çevresi, planlama ve konut, refah ve sağlık, çocuk bakımı/eğitim/rekreasyon ve teknik hizmetleri kapsamaktadır.

Personel Eşitlik Planı, Kent Konseyinde insan kaynakları oluşturmada eşitlik ilkesi üzerine inşa edilmiştir. Personel Eşitlik Planı, insan kaynaklarının planlanması ve istihdamı, eşit değerde işe eşit ücret ilkesinin uygulanması, işgücüne katılımın özendirilmesi, işyerlerinde sağlık ve güvenlik, işe almada eşitlik, aile ve iş yaşamının uyumlaştırılması, çalışanların kararlara katılımı konularını kapsamaktadır. Kent Eşitlik Konseyi bu planların hayata geçirilmesinde önder rol oynamaktadır.

Helsinki Belediyesi 1999 yılından bu yana belediye hizmetlerinin toplumsal cinsiyet etki analizini yapmaktadır.

- ***Avusturya, Viyana'da*** Eşit Muamele Yasası, Viyana Federal Parlamentosu tarafından 1996 yılında kabul

edilmiştir. Bu çerçevede Viyana Belediyesi tarafından hazırlanan planlar, kadınların mesleki dezavantajlı konumlarını ortadan kaldırmayı, herhangi bir meslek grubunda en az yüzde 40 oranında kadın temsilini sağlamayı hedeflemektedir.

- **İsveç, Stokholm'de** ilk eşitlik planı 1997 yılında, hem genel olarak kent için hem de yerel yönetimin 50 farklı birimi için ayrı ayrı hazırlanmıştır. 2004 yılı eşitlik planının ana hatları şöyledir: eşit değerdeki işe eşit ücret ödenmesi, ücret eşitsizliklerinin temel nedenlerinden biri olan iş tanımlarının şeffaf bir biçimde yeniden yapılması, özellikle hemşirelik okulları ve spor okullarında verilen teknik ve mesleki eğitimde cinslerarası dengenin sağlanması, kentin kayıt sisteminin geliştirilmesi.

- **İspanya, Madrid'te** 2001 yılında ilk eşitlik planı hazırlanmıştır. Plan sekiz alan üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar: sosyal katılım ve işbirliği; kültür, eğitim ve spor; eğitim ve istihdam; sosyal ilerleme; sağlık; kadına yönelik şiddet; güç ve uzlaş; şehircilik, çevre ve tüketim.

- **İspanya, Valencia'da** 2001-2004 yıllarını kapsayan eşitlik planı hazırlanmıştır. Eşitlik planı 10 farklı alana odaklanmıştır. Bunlar: siyasi güç, kararlara katılım süreçleri, eğitim araçları, işgücü ve sosyal ekonomi, iş yaşamı ile aile yaşamının uyumlaştırılması, bütüncül sağlık, aile içi şiddet, sosyal dışlanma ve kadın yoksulluğu ve işbirliğidir.

- **İspanya, Gijon'da** 2001-2005 yıllarını kapsayan eşitlik planı hazırlanmıştır. Plan, eğitim ve istihdam, ulaşım

ve kent planlaması, sosyal hizmetler ve sağlık, Şiddet ve güvenlik, kültür ve eğitim, örgütlenme hakkı, spor ve kadın erkek eşitliğini destekleyecek araŐtırma ve izleme konuları üzerine yođunlaŐmıŐtır.

Ulaşım

- ***Almanya, Hannover'de*** kentin ulaşım planlaması toplumsal cinsiyet duyarlı hale getirilmiŐtir. EŞitlik komitesi Őehir planlama birimi ile birlikte çalıŐmıŐtır.
- ***Finlandiya, Helsinki'de*** bebek arabası ile seyahat eden tüm kadınlardan ücret alınmamaktadır. Bu politika anne ve babaları toplu taŐım araçlarını daha fazla kullanmaya da yönlendirmektedir.
- ***İngiltere, Londra'da*** Londra Büyükşehir Belediyesi ile Londra Emniyetinin ve ulaŐtırma biriminin işbirliği ile yapılan 'Neye Bindiđini Biliyor musun?' başlıklı kampanya ile izinsiz çalışan taksiler hakkında kadınların bilgilendirilmesi ve bu araçlara kadınların binmemesi sağlanarak tecavüz ve taciz vakalarının sayısında ciddi bir düŐüŐ elde edilmiştir.

Konut

Avusturya, Viyana'da bir bölge kadınlar sokağı olarak tasarlanmıştır. Kadın mimarlar tarafından gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet duyarlı kent ve konut planlama çalışması Birleşmiş Milletler tarafından örnek proje olarak seçilmiştir.

İngiltere, Bristol'de sadece anne ve çocuklardan oluşan ailelere sosyal konut tahsisinde öncelik tanımaktadır.

Güvenlik ve Her Türü Şiddetle Mücadele

İngiltere, Londra'da aileiçi şiddet konusunda 2001 yılında bir strateji belgesi hazırlanmıştır. Belge yerel yönetim birimlerini, kadınlar ve çocuklar için güvenli seçenekleri artırmak, şiddet uygulayanı bu eyleminden sorumlu tutmak, kamu kurumlarının şiddet konusunda duyarlı davranmasını sağlamak, çocukları ve gençleri şiddet konusunda bilgilendirmekle görevlendirmektedir.

Avusturya, Viyana'da kadınlar için 24 saat açık olan ücretsiz 'Acil Destek Hattı' vardır. Hat, Kent Kadın Birimi tarafından işletilmektedir.

Almanya, Wiesbaden'de tren istasyonu ve önündeki alan kadın ve çocukların güvenlik ihtiyaçları çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

İngiltere, Coventry'de şiddete uğrayan kadınlara destek hizmeti bulunmaktadır. Bu kapsamda şiddet mağ-

durlarına ücretsiz destek veren ve profesyonel uzmanlar çalıştırabilen gönüllü kuruluşlar yerel yönetimlerle işbirliği içinde çalışmaktadır. Şiddet mağdurları, ücretsiz hizmet veren ulusal acil destek telefon hattını da kullanabilmektedirler. Bölgede ayrıca erkek mağdurlara saat 10.00-16.00 arasında hizmet veren bir destek hattı da bulunmaktadır.

